

ZVUK ZVUK

Umění

Antonín Bajaja

zlinský spisovatel, původně zemědělský inženýr, nyní pracuje jako redaktor Rozhlasové stanice Svobodná Evropa. Je členem výboru PEN Klubu a spolupracovníkem některých deníků. Věnuje se literární tvorbě. Kromě jiného vydal knížky *Mluviti stříbro a Duely*. V loňském roce získal jednu z cen soutěže Evropský fejeton. Nakladatelství Archa připravují k vydání sbírku Pastorální. Jsou to poetické texty na betlémskou notu. Třetí pastorální, v níž přinášíme ukázku, spojuje mystérium vánoc a velikonoc. Knížka bude ilustrována Stanavou Severinovou.

BOŽE!

Dveře zavážtých stavení se zamýkají.

Na

petlice.

Seré zjizby páchnou potem, moči,

výedy, závany

Iž z úst plných beznaděje,

nemýtm pohlavím, ideologií a

pomyjemi. Opuchlé

oči

hledí do vánici. Bílých.

Ocelové evak závěr.

Samopalu.

Milost, bratře!

V.

Narodil se Kristus Pán, narodil se Kristus Pán
toho dne, toho, toho dne
s velkým veselím.

Už nepadá vrací se nám křík šaman a mysl slunce náčelník odhodil pistoli a zubí kost z ohniště křísky jeskyní zadunělo GLORIA žerou stepi nesly se signály satelitů a tamtam IN EXCELSIS DEO nastalo veliké odemykání dveří vrat kanálů bran do čerstvého povětrí vyběhl chlapi děcka ovce ženské koně tygři stařeny potkani šlechtici vlcí klokani objimali se

příslahali štěkali smáli se poskakovali mnoukali bučeli pěli nelhal nabízeli si cukrlata peněženky prezervativy

nevýzvídali o jablka si nabízeli a polibky kokrhali nekradli nečíhali nepomlouvali Kopernik zval pohled na východě září vlasatce vykořil počkej na mne Mikuláši houkl chraplavé Kryštof ukázal k nebi zavezl plachty Karavel nabraly vítr

vody vydechly pěnu slanou nad zlato plavečům do úst dárek pro tebe Pacholátko volal i jalovcových pasinků preludovaly fújary libanové ováčky které do čistých plachetek ukládali bochánky sýru a s ulíkly běželi aby nezmeskali ověj stáda je následovala přidávaly se

bloučky braťřígen tlemanů triarchišou druzekvel možu šoférupě k arženáře lům mi gr antukó medianíkure vpre zidentifot bali stúbásni kúslužtečekfenzí kútajemníkáha vifúpošákušau rúbkupúhrnící řídiktárt orù cikánkučirá a zástupům již jsou cesty těsné putují

hltají vodu z potoků z kaluži a touží jak srny jak jíříčky jak bizoni jak havět všeliká

jak asi vypadá to Boží dítko ptá se paní Hitlerová Anči Hodulákové z nedaleké vsi ona na to že leží v jesličkách a andělé mu zpívají a nechte se paníčko chvíli posadit na našem žebříčku je místo pro všechny lidi dobré vůle že Francku obrací se k muži muž příkyvuje a podává te těhotné ženské ruku úsměv a slova kdy to čekáte Frau Hitler se cíli říká na jaře až vzlétou skřivanci a zavoní jívy

kousek dál u vodopádu který nemá sil dopadnout k zemi a mezi skalisky rozplývá se v duchu spěchá trojice mužů muži nesou dary jásem pro něj vynalezl žvýkačku já sérum proti vzteklině já mu jasnonu hlinkou nakreslil útočišho býka povídají mister Adams monsieur Pasteur a prvobytý vousáč z Altamiry

haldinou Bodamského jezera a dál údolím Rýna letí konečně pravda zvítězila Jan z Husince sesupuje z hranice z březiny vyběhlý děvůšky s košíky hřebíků a Giordano Bruno a zástupy kacířů židů a čarodějníc pějí chorál a

pochodněmi z Palachů svítí na cestu písceňou

plání mihla se faraonova dvoukolka zvedla prach starozákonný oblak jak rouno usedá do slunečných tuní do travin na osvětimských

lukách lučinou cválá bělosů v sedle Napoleon zpívá allons enfants de la Patrie le jour de gloire ast arrivé contre nous de la tyrannie l'étendard sanglant est levé předjdíž ho rolls-royce Sir Winston otevírá okýnko odhaduje nedopalek doutníku zpívá Internacionálu kolik mil zbývá do Betléma táz se jen několik odpovídá císař premiérovi a dodává již se těším jak obejmou to podivně batolátko

na zadním sedadle stopafi šeptají si Naděžda Konstantinovna šeptá svému muži mě hlád dva dny ja už nekušala Vladimír Ilji jí podává piroh raději umřu hlady ten je pro Ježíška naříká Naděžda naděje císař otevírá tlumok mohu vám soudružko nabídnout kousek masa vytahuje skopovou kytu ale naturelement monsieur soudruhu dí soudružka ale přiběhla žebračka od katedrály ječí podarujte milospaní ubohou ženckou ani dáreček pro našeho Vlkupytela nemám Naděžda nabízí kytu žebračka trhá děravým chrupem maso to je bašta baštovní

jede kolem tramvaj z přeplněné plošiny volá Marilyn Monroe všecko to nesezér něco prodej a nakup zázračným bejby pleny našpula rety já mu přináším LOVE Lenin zvedá paži ukazuje kamsi recituje přijde čas a matky celého světa spojí své pleny GLORIA ALLELUJA vperjód na vragá za Ježíška za víru pravouhlou

Jan Ámos poklekl do komeřské hlíny dojatým hlasem praví já tobě uzřít dobrou ves kde bys ráj svého srdce nalezl vinšuju zástupy

již zaplavily krajinu betlémskou tisí se kolem jeskyně toužebně upírají své zraky k jesličkám moje sestra Jeanne šeptá princezno pohádko žabičko zakletá za devatero horami za devatero řekami za devatero polibky princí pohádko

zástupy

starobylý hrad Buchlov, který věvodí Slovensku a je viditelný i v malé části jižní Moravy, má ve své historii zajímavou zvláštnost: lovecké, později zvané krevní právo. Je asi tak staré, jako Buchlov sám, vystavěný pravděpodobně v 11. století.

Lovecké právo bylo právem královských úředníků na Buchlově, aby mohli soudit přečiny polního, vodního a lesního pychu, později veškeré kriminální činy ve všech obcích, patřících hradu Buchlovu. Lovecké právo se tak stalo právem krevním a obce, patřící k tomuto právu, byly označovány jako "krevní grunty". Soud krevního právě měl na 26 soudců, většinou pudmistrů a fojtů z okolních obcí a měšťanů z Uherského Hradiště. Soudu předsedal vždy představený ze Štířenic a zasedalo s ním obvykle 11 soudců. Kompetence soudu se však nevztahovala na šlechtiče a měšťany, kteří na poddané, a to i z jiných obcí, dopustili-li se zločinu na krevních gruntech. Při zasedání soudu byly souzené případu doslova zapisovány do tzv. "Černých knih loveckého práva", které jsou zachovány z období let 1562-1654 ve Státním archivu v Brně a je v nich zapsáno více než 150 případů. Soud sám se odbyval tak, že obviněný byl zprvu tázán, tedy vyslychan hradními úředníky a předsedci. Když zapíral, byl dán "na potaz mistru popravčímu pro lepší vyzvednutí pravdy". Takový "potaz" sestával z lámaní na kole, natahování na žebři, pálení žhavým železem, přičemž se mučený obvykle přiznal ke všemu, co mu bylo kládено za vinu. Za necelé stolečí jsou zaznamenány jen tři případy.

Členové Napajedelského odboru pro pojednání výstavy byli - předseda František Bezděk, okr. soudce, mistropredseda P. Ig. Sauer, far. J. F. Smekal, účetní záložny. S. Jakoubek

koničku zakletý za devatero horami za devatero řekami za devatero polibky za desatero je k zbláznění lehké rozhoupout zvonec je k zbláznění těžké odzvonit konec

Christian Barnard svírá užlíček pulzuje tam srdeč tam srdeč na ubohé posteli

VI.

Na ubohé posteli třikrát Pán Bůh zaplakal.
Matička ho kojila.
Ach, můj synu, neplač toho dne s velkým veselím.

Mesiášové se rodí v zimě. S jarem umírají.

Su Moravák!

Táta Tonyho Bartoše utekl za války do Anglie a vrátil se padákem jednou v noći jako parašutista. Dělal Němcům neplechu i kolem Vsetína, když ho srdce dálko na Slovensko. Znám ho, žije tady. Má už osm křížků na hřbitě, ale bude vždycky dělat neplechu tém, kdo nehrála podle pravidel. Ať vás ani nenapadne Het před ním něco a samet nebo kolektivní vině za vladu rudých!

Tonda mně vylíklá pěkný příběh. Jako študák v New Yorku si vyzajímal s kamardíkem na pivo. Samozřejmě sedl do "Prahy". Tak se totíž jmenuje pěkná hospoda v Manhattanu. Čínská a kuchaři v restauraci mluví česky. Někteří legračně, ale česky. U barantu bylo několik židlíček volných, kluci se tam hned hnali. Tonda se posadil vedle velikánského černocha, který u baru seděl nad sklenicí piva. Tonda se chvíli ukázal před svým kámošem, jaký je stramák a říkal černochovi česky: "Ahoj Emile, jak ti žere pes?"

Bakeliták se na něho dobráky usměje a říká taky česky: "Já nejem Emil, jmenuju se Josef!" Tonda málem spadl na záda. Koket: "Ty jsi Čech?" "Ne, já su Moravák!" Říká černoch a řehtá se na celou hospodu. Skončili až ráno. Tonda tam nají, může kdykoliv sednout ke klavíru a hrát. Zná také písniček, hlavně slováckých, jak nikdo. Ty pěničky ho naučil jeho tatínek parašutista. Tonda hrál, lidé užívali kolečka a v prostředí círoval ten černý Josef.

Ne všichni sklonili hlavy po Bílé hoře. Už parkrát se nám stalo, že jsme viděli kostel se jménem Moravian Brothers. Moravští bratři. Vzali roha, zrovna jako Pilgrimové těsně před nimi. Založili v Americe své kostely a zapustili kofeny. Náturou byli učitelé. Vzdělávali každého, kdo jim přísel pod ruku. Vzdělávali lidé dodnes. Josef z hospody byl Texan, Moravští bratři mají v Texasu několik farmostí.

Ne, nemohli všichni sednout na lod a odjet. I v nesvobodě se však dál životně. Nemohou vystávat vojáky, kteří nikdy nevystříleli, politiku, která naši zem prodali za stakan vodky. Nu a kdo by měl rád kata? Nejhorší z nich byl Mydlář. Musel, chudák, stát hlavu sedmadvacet českým pánum! Nic nemusel! Mohl svou krvavou sekuru zahodit do Vltavy a jít trésovat do jižních Čech kapry. Nebo se přidat k Moravským bratrům. Jeho pravnuci by možná s Tondou a Josemem zpívali v té newyorské hospodě.

S úctou Vás
Petr Motylka
Petr Motylka
Vsetín - Washington

Foto: Jiří Rohel
ZVUK (Zlín, Vsetín, Uherské Hradiště, Kroměříž). Připravili:
Antonín Bajaja, Jiří Severin.

Genius loci

Národopisné výstavy

V roce 1894 začaly po celé Moravě přípravy na Národopisnou výstavu chystanou do Prahy na rok 1895.

Tomu předcházelo zakládání celé fady spolků a středisek. V Praze vznikla Beseda Umělecká, jejíž zdroj stála rodina Náprstková. Druhé centrum bylo v Olomouci, vedené prof. Havelskou, v Uh. Hradišti se projevoval silný vliv prof. J. Klavíni, v Brně působil spolek Vesna. Cílem bylo zachování tradičních zvyků, obřadů a lidových femešů.

V roce 1891 bylo založeno Luborem Niederlem a Čeněkem Zíbrtem sdružení Český lid. Autorém myšlenky uspřafádat Národopisnou výstavu československou byl ředitel Národního divadla F. A. Šubert. Výstava měla poskytnout obraz

ústřední výbor v Turč sv. Martině, ve Vídni pro Rakousko. Připravný výbor pracoval i v Americe.

Jak sdělují dobové zápis, "toho, co se v Čechách teoreticky hlásalo, Morava se ujala prakticky".

První výstava byla připravena v Kojetíně od 3. do 5. července 1892. Vystavovány byly výšivky, kroje, nábytek, nádobi, potřeby a nástroje domácnosti, knihy apod. Předvedeny byly zvyky honění krále, hanácká svatba, ostatkové právo, hudba, tanec, písň a hry.

Po kojetínské výstavě následovaly v regionu jihovýchodní Moravy další. 14.-28. srpna 1892 ve Vsetíně, ve Skačticích, v Rožnově. V roce 1893 ve Val. Meziříčí, Holešově, v roce 1894 v Uh. Brodě, Brumově, Holešově, Kojetíně, Kvasicích, Napajedlích a jinde. Pro Slovensko byly výstavy v Bratislavě a v Košicích.

František Bartoš při sběru písni.

Starobylý hrad Buchlov, který věvodí Slovensku a je viditelný i v malé části jižní Moravy, má ve své historii zajímavou zvláštnost: lovecké, později zvané krevní právo. Je asi tak staré, jako Buchlov sám, vystavěný pravděpodobně v 11. století.

Lovecké právo bylo právem královských úředníků na Buchlově, aby mohli soudit přečiny polního, vodního a lesního pychu, později veškeré kriminální činy ve všech obcích, patřících hradu Buchlovu. Lovecké právo se tak stalo právem krevním a obce, patřící k tomuto právu, byly označovány jako "krevní grunty". Soud krevního právě měl na 26 soudců, většinou pudmistrů a fojtů z okolních obcí a měšťanů z Uherského Hradiště. Soudu předsedal vždy představený ze Štířenic a zasedalo s ním obvykle 11 soudců. Kompetence soudu se však nevztahovala na šlechtiče a měšťany, kteří na poddané, a to i z jiných obcí, dopustili-li se zločinu na krevních gruntech. Při zasedání soudu byly souzené případu doslova zapisovány do tzv. "Černých knih loveckého práva", které jsou zachovány z období let 1562-1654 ve Státním archivu v Brně a je v nich zapsáno více než 150 případů. Soud sám se odbyval tak, že obviněný byl zprvu tázán, tedy vyslychan hradními úředníky a předsedci. Když zapíral, byl dán "na potaz mistru popravčímu pro lepší vyzvednutí pravdy". Takový "potaz" sestával z lámaní na kole, natahování na žebři, pálení žhavým železem, přičemž se mučený obvykle přiznal ke všemu, co mu bylo kládено za vinu. Za necelé stolečí jsou zaznamenány jen tři případy.